

www.ketab.ir

حیات عارفانہ

امام علیؑ

سرشناسه: جوادی آملی، عبدالله، ۱۳۱۲-
عنوان و پدیدآور: حیات عارفانه امام علی (علیه السلام) / مؤلف آیت الله جوادی آملی؛
تنظیم و ویرایش: حجت الاسلام علی اسلامی .
مشخصات نشر: قم: اسراء، ۱۳۸۰.
شابک: ۵-۵۵-۵۹۸۴-۹۶۴-۹۷۸
یادداشت: فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
یادداشت: چاپ اول: ۱۳۸۰.
موضوع: زندگینامه علی بن ابی طالب (علیه السلام)، ۲۳، قبل از هجرت - ۴۰ق.
موضوع: عرفان.
رده بندی کنگره: ۹۱۳۸۰ح/۴/۳۷ BP
رده بندی دیویی: ۲۹۷ / ۹۵۱
شماره کتابخانه ملی: ۳۷۸۵ - ۸۰ *

بخش پژوهش قرآن و عترت

گروه عترت پژوهی

- کتاب: حیات عارفانه امام علی (علیه السلام)
- مؤلف: آیت الله جوادی آملی (دام ظلّه العالی)
- تنظیم و ویرایش: حجت الاسلام علی اسلامی
- ناشر: مرکز نشر اسراء
- حروف نگاری و صفحه آرایی: مرکز نشر اسراء
- چاپخانه: مرکز چاپ اسراء
- نوبت چاپ: دوازدهم
- سال نشر: تابستان ۱۴۰۱ هـ. ش
- شابک: ۵ - ۵۵ - ۵۹۸۴ - ۹۶۴ - ۹۷۸
- تیراژ: ۵۰۰ نسخه
- قیمت: ۸۵۰/۰۰۰ ریال

همه حقوق طبع محفوظ است

آدرس: قم، بلوار عمار یاسر، نبش خیابان شهید قدوسی، بنیاد بین المللی علوم و حیاتی اسراء

تلفن: ۳۷۷۶۵۳۵۶ - ۳۷۷۶۵۳۵۷

سامانه پیام کوتاه: ۳۰۰۱۱۸۲

پست الکترونیک: nashresra@gmail.com

<http://nashresra.ir>

114255

فهرست اجمالی

<p style="text-align: center;">فصل سوم</p> <p style="text-align: center;">جهان بینی عارفانه امام علی (ع)</p> <p>علم شهودی به کتاب تدوینی و تکوینی الهی ۳۵</p> <p>مشاهده کتاب ابرار ۳۶</p> <p>شهود قیامت ۳۷</p> <p>همسانی پیامبر و علی (ع) در شهود عرفانی ۳۸</p> <p>علم شهودی علی (ع) از زبان خویش ۴۰</p> <p>۱- قرآن ناطق و وحی ممثل ۴۰</p> <p>۲- مفاخر هفت گانه ۴۱</p> <p>۳- شهود ملکوت ۴۲</p> <p>۴- مبدأشناسی شاهدانه ۴۴</p> <p>۵- معادشناسی شاهدانه ۴۷</p> <p>۶- رسالت شناسی عارفانه ۴۹</p> <p>۷- مشاهده فرشتگان ۵۱</p> <p>۸- علم شهودی به معارف دینی ۵۲</p> <p style="text-align: center;">فصل چهارم</p> <p style="text-align: center;">سیرت و سنت عارفانه امام علی (ع)</p> <p>تفاوت اخلاق نظری و عملی با عرفان نظری و عملی ۵۷</p> <p>کوثر علوی، آب حیات ۶۱</p> <p>۱- عبادت عارفانه ۶۲</p> <p>۲- نیایش شاهدانه ۶۵</p> <p>۳- دعوت عارفانه ۷۰</p>	<p style="text-align: right;">سخن ناشر ۷</p> <p style="text-align: right;">پیشگفتار ۱۱</p> <p style="text-align: center;">فصل پنجم</p> <p style="text-align: center;">حیات و علم</p> <p>رابطه حیات، اندیشه و انگیزه ۱۵</p> <p>تقسیم علم به حصولی و حضوری ۱۶</p> <p>راهیابی خطا و بطلان در علم حصولی ۱۷</p> <p>ادراک حضوری روح و تبیین حصولی آن ۱۸</p> <p>میزان سنجش معلوم حسی ۱۹</p> <p>مراتب معرفت ۲۰</p> <p style="text-align: center;">فصل دوم</p> <p style="text-align: center;">تفاوت عرفان با کلام و حکمت</p> <p>اهل علم و آل معلوم ۲۳</p> <p>تمایز علم و معلوم ۲۵</p> <p>جهاد اکبر و هجرت کبرای عارف ۲۶</p> <p>نقش ابزار برهان برای عرفان ۲۷</p> <p>محدودیت عقل در ارزیابی معارف ۲۸</p> <p>معلوم بالذات و بالعرض ۲۹</p> <p>ره آورد برین علم حضوری ۳۰</p> <p>جایگاه حیات حکیمانه ۳۲</p> <p>تفاوت عرفان با تجربه دینی ۳۳</p>
--	---

۱۱۹	نیایش
	فهرست‌ها
۱۲۳	فهرست آیات
۱۲۷	فهرست روایات
۱۳۳	فهرست اشعار
۱۳۵	فهرست اعلام
۱۳۹	فهرست کتب
۱۴۱	فهرست تفصیلی

۷۵	۴- تولی و تبری عارفانه
۷۶	الف: باطن حکومت هوس محور
۷۷	ب: باطن اعتبارهای وهمی
۷۸	ج: هویت باطنی دنیاگرایان

[۶]

فصل پنجم

حیات عارفانه امام علی علیه السلام از منظر

اهل بیت علیهم السلام

۸۵	برترین راه معرفت علی <small>علیه السلام</small>
۸۵	۱- معرفی رسول اکرم <small>صلی الله علیه و آله</small>
۸۵	۲- علی <small>علیه السلام</small> در گفتار خویش
	۳- علی از منظر فاطمه <small>علیها السلام</small> و سایر
۸۹	اهل بیت <small>علیهم السلام</small>
۹۲	علی مداری حق
۹۶	سهولت توأصف و صعوبت تناصف

فصل ششم

حیات عارفانه امام علی علیه السلام از منظر

رجال علمی

۹۹	اعتراف به قصور
	ستایش کلینی و صدرالمآلهین از
۱۰۰	امیرمؤمنان <small>علیه السلام</small>
۱۰۲	مدح بلند ابن سینا از امیر مؤمنان <small>علیه السلام</small>
۱۰۳	گونه‌گونی ستایشگران علوی
۱۰۷	سخنان ابن ابی‌الحدید درباره علی <small>علیه السلام</small>
۱۱۵	مظهر علم شهودی خدا

سخن‌نامه

علی علیه السلام که تجلی عالی ذات اعلای الهی است برتر از آن است که به وصف درآید و برای او شبیه و نظیری ذکر شود؛ همان گونه که خود درباره شناخت پروردگار خویش فرمود: «لَمْ يُطْلِعِ الْعَقُولَ عَلٰی تَحْدِيدِ صِفَتِهِ وَلَمْ يَحْجُبْهَا عَنْ وَاجِبِ مَعْرِفَتِهِ»^۱. همواره با الهام از بیان آن حضرت، ضمن اظهار خضوع و اعتراف به عجز، شناخت علی علیه السلام و معرفی و تعریف آن حضرت در حدّ توان لازم است.

خورشید وجود او مانع نگرش و ظاهر هستی وی حجاب باطن اوست. آن موجود علوی و سماوی که در کوتاه مدتی زمینی شد، تنها کعبه می‌توانست تجلی وجودش را پذیرا باشد و تنها محراب عبادت مسجد توان تحمل بار سنگین شهادتش را داشت. هر جا که پا می‌نهاد سراج فتح و چراغ ظفر می‌افروخت. آغاز حیاتش طلوع هدایت و انجام شهادتش غروب سعادت بود. هر روز پیش از فجر طلوع می‌کرد و به فجر طلوع کردن می‌آموخت. غروب آفتاب طلوع مناجات او بود و طلوع آفتاب طلوع جهاد او.

دنیا با تمام قامت در مقابل علی به طنازی و تن‌نازی ایستاد و علی با تمام قامت طغوی دنیا را با تبر تقوا شکست. قبضه شمشیر در کف علی به خود می‌بالید و احساس غرور می‌کرد و تیغ شمشیر برق زنان و رقص کنان خود را نماد آن قدرت یگانه دانسته، فخر می‌کرد.

همه و همه جلوه‌های کامل و کامل‌ترین جلوه‌های انسانی، که مَلِّک و فَلَک را به شگفتی نشانده است، مرهون حیات عارفانه و زندگانی شاهدانه اوست. او که

۱. نهج البلاغه، خطبه ۴۹، بند ۳.

جهان در برابر دیدگان جانش رژه می‌رفتند و بدها سرافکنده می‌شدند و خوبان سرفراز می‌خرامیدند. همه را نگار مکتب نرفته او نگاهی نافذ داشت و تا ژرفای حقایق و سویدای وقایع را در مشهد و مرآی خود می‌کشاند. حجاب دنیا و پرده آخرت در برابر چشم حقیقت بین او رنگی نداشت. چشم خورشید مضی و قلب قمر منیر را با نگاهش روشنی می‌بخشید. نگاه باطن بینش به ظاهر فتوا می‌داد و حجاب ظاهر در مقابل چشم نافذ او رونقی نداشت.

کتاب حاضر که نگاهی شاهدانه به حیات عارفانه آن امام عارفان و قبله شاهدان است در معرفی بلندای وجود علی که بیانگر واقعی و مناسبی برای ذیل دامان هستی اوست به کلمات حکیمانه و متکلمانه علی معنا می‌دهد و جلوه‌های راسخ و استوار علی به حکمت و کلام او روح می‌بخشد. اگر همه حکیمان در کلام حکیمانه علی به شکفتی افتاده‌اند و اگر همه متکلمان در بیان پایدارترین عقاید و کلام از چشمه آن وجود مبارک بهره می‌جویند همه و همه رهین آن حیات عارفانه است.

اگر فقها علما، سخاوتمندان، شجاع مردان، پیشانیان وادی سلوک و شناگران دریای شهود، معلمان اخلاق و... همه و همه در حیرت و ویژگیهای اویند به لحاظ برخورداری آن امام همام از حیات برین شاهدانه و عارفانه است.

این نوشتار ارزشمند که به قلم وزین حضرت استاد، آیه الله جوادی آملی نگارش یافته و با دیده عرفان نگریسته و با قلم برهان نگاشته شده، نگاهی است به ابعاد شخصیت آن حضرت از منظر حیات عارفانه که در شش فصل تنظیم شده است.

تذکر این نکته لازم است که عده‌ای که به خورشید علوی نزدیک می‌شوند یا طاقت دیدار ندارند یا از وصف آن دلدار عاجزند. تنها چشم بینا و زبان گویا که از جان صاف و قلب پاک تراوش کرده شهودش را آسان و تعریفش را روان می‌سازد و این نیز از مواهب عالی الهی به حضرت استاد (دام ظلّه) است.

فصل‌های شش‌گانه کتاب حاضر بدین شرح است:

فصل یکم: حیات و علم؛ تبیین حیات و پیوند آن با اندیشه و انگیزه آدمی، تقسیم علم به حصولی و حضوری و راهیابی خطا در علم حصولی، میزان سنجش معلومهای حسی و ارزیابی مراتب معرفت، مباحثی است که در این فصل مطرح شده است.

فصل دوم: تفاوت عرفان با کلام و حکمت؛ امتیاز عرفان از علوم دیگر از نظر روش، جایگاه حیات عارفانه و سنجش آن با حیات حکیمانه، نقش ابزاری برهان برای عرفان و محدودیت عقل در ارزیابی معارف در این فصل بررسی شده است.

فصل سوم: جهان بینی عارفانه امام علی (ع)؛ در این فصل با استفاده از آیات قرآن و استمداد از سنت معصومان (ع) اثبات شده که جهان بینی امام علی (ع) عارفانه، یعنی شهودی و حضوری بوده نه حکیمانه و متکلمانه، یعنی حصولی.

فصل چهارم: سیرت و سنت عارفانه امام علی (ع)؛ بر پایه شهودی بودن جهان بینی امام (ع)، در این فصل اثبات شده که سیرت و سنت آن امام (ع) در شؤون گونه‌گون، مانند دعوی، عبادت، دعا، دعوت و تولی و تبری شاهدانه بود.

فصل پنجم: حیات عارفانه امام علی (ع) از منظر اهل بیت (ع)؛ بهترین معرفان حیات شاهدانه علوی، اهل بیت عصمت و طهارت (ع) هستند. از این رو با استعانت از سخنان آن بزرگواران حیات عارفانه امام علی (ع) اثبات و بررسی شده است.

فصل ششم: حیات عارفانه امام علی (ع) از منظر رجال علمی؛ برخی سخنان معرفان بشری درباره امام علی (ع) چونان کلینی، صدرالمتهلین، ابوعلی بن سینا، جاحظ بصری، احمد بن حنبل، خلیل بن احمد وابن ابی‌الحدید در این فصل بررسی شده است.

امید است در سالی که از طرف مقام معظم رهبری، حضرت آیه الله خامنه‌ای (دام‌طه) به نام مولای متقیان، امیرمؤمنان، علی بن ابی‌طالب (ع)، مزین

شده، این خدمت در آستان آن ظلّ حقیقی حضرت حق (جلّ و علا) که سلطان دین و دنیاست، پذیرفته و برای حضرت استاد برکت در علم و عمر و برای خادمان و ذرگان درگاه آن مولا گوشه عنایتی باشد.

در پایان ضمن تقدیر از برادر بزرگوار و فاضل گرامی، جناب حجة الاسلام آقای علی اسلامی، که ویراستاری این اثر را پذیرفته‌اند، حشر با ولایت آن مولای حقیقی را برای ایشان مسألت می‌کنیم.

مرکز نشر اسراء